

บทที่

6

การสื่อสารสีเขียว :
กลยุทธ์การสร้างสรรค์และปลูกจิตสำนึก
เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

News Reporting of Green Substance : Strategy of Creating and
Conscious Cultivating for Sustainable Natural Environment Development

ศุภศิลาปี กุลจิตต์เจี๊ววงศ์

Supasil Kulchitjuervong

บทที่

6

การร่อข่าวสารสเญยว : กลยทุรการสร้างสรรรค
และปลุกจิตสำนึกเพ่อการพัฒนาส่เงวล้อม
ทางธรรมาชาติอย่งย่ยนNews Reporting of Green Substance : Strategy of Creating and
Conscious Cultivating for Sustainable Natural Environment Development

ศุภคิลปี กุลจิตต์เจือวงศ์

Supasil Kulchitjuervong

บทคัตย่อ

ในกระบวนกรร่อข่าวสารเพ่อการพัฒนาส่เงวล้อมทางธรรมาชาตินั้น “ผู้ส่งข่าวสาร” เป่นปจจัยที่มความสำคญสูงสดุ ในฐานะเป่นผู้กำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ในกระบวนกรร่อข่าวสาร ได้แก่ การออกแบข่าวสาร ช่องทางกรร่อข่าวสาร และผู้รับข่าวสาร ปจจัยดังกล่าวนี้สามารถนำมากำหนดกลยทุรกรร่อข่าวสารเพ่อการพัฒนาส่เงวล้อมทางธรรมาชาติ โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบค่อ 1) กรร่อข่าวสารเช่งต้งรับ (Defent) 2) กรร่อข่าวสารเช่งรุก (Action) และ 3) กรร่อข่าวสารเช่งยทุร (Strategic)

คำสำคญ : กรร่อข่าวสาร การพัฒนา ส่เงวล้อมทางธรรมาชาติ

Abstract

In the news reporting process for environment development, “news reporter” is the most important factor because it specifies other components in the reporting process including news reporting design, reporting channel and report receivers. The said factors can be used to specify the strategy to develop natural environment. It is divided into 3 formats including 1) Defendant news reporting 2) Active news reporting and 3) Strategic news reporting

Key words: News reporting, Development, Natural Environment

¹ อาจารย์ประจาคณะศลปศาสตร์ กลุ่มวชิยานศลปศาสตร์ มหาวชิยาลัยนานาชาติแสดมฟอร์ด
E-Mail: godmaximum_hiclass@hotmail.com

บทนำ

แนวทางการพัฒนาของประเทศไทยที่“มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ”เป็นหลัก โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งการกระทำโดยมุ่งเน้นตัวเลขทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญนั้นได้ก่อให้เกิดการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การคมนาคม เทคโนโลยี การท่องเที่ยว และการบริการ เพื่อตอบสนองต่อจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยได้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างไม่จำกัด และไม่ได้คำนึงถึงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นควบคู่กันไป จนนำไปสู่ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (ดังภาพที่ 1) รวมถึงปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาสารพิษตกค้างในอาหารและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเสื่อมโทรมของที่ดิน และปัญหามลพิษทางน้ำ เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของมลพิษในด้านต่างๆ ออกไปสู่สิ่งแวดล้อมในวงกว้าง เนื่องจากการพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง ขาดการจัดการอนุรักษ์ และฟื้นฟูหรือบรรเทาปัญหาสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม

ภาพที่ 1: ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ที่มา: <http://www.saisawankhayanying.com/wp-content/uploads/2010/06/Drought.2.jpg> (วันที่สืบค้น 9 ตุลาคม 2555)

ตารางที่ 1 สภาพสถานการณ์ของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา

ลำดับ	ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ	สภาพสถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมา
1	ทรัพยากรดิน	เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน รวมทั้งปัญหาการชะล้างพังทลายของดินจากการประเมิพื้นที่เสื่อมโทรมของดิน เมื่อปี 2550 พบว่า พื้นที่ดินเสื่อมโทรม “ระดับรุนแรง” คิดเป็นร้อยละ 41.47 ของพื้นที่ประเทศ หรือครอบคลุมเนื้อที่ขนาด 37.79 ล้านไร่ของพื้นที่ประเทศ
2	ทรัพยากรป่าไม้	ในปี พ.ศ. 2552 มีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียง 107.6 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.56 ของพื้นที่ประเทศ ลดลงจากปี พ.ศ. 2504 ที่เคยมีพื้นที่ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ถึง 171.1 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ประเทศ จากสถิติของกรมป่าไม้ในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 มีการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ 19,605 ไร่ จำแนกเป็น พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกใหม่ 17,221 ไร่ และพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกเดิม 2,384 ไร่ มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 1,319 ล้านบาท
3	ทรัพยากรน้ำ	ในปี พ.ศ. 2552 มีจำนวนหมู่บ้านที่ประสบภัยแล้งถึง 19,472 หมู่บ้าน ส่งผลกระทบต่อความเสียหายด้านการเกษตรมาโดยตลอด รวมทั้งยังเกิดภัยแล้งรุนแรงมาก เป็นจำนวน 17.9 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.8 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั่วประเทศ
4	ทรัพยากรแร่	ปัญหาที่สำคัญ คือ ผลกระทบจากการพัฒนาทรัพยากรแร่ ทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณที่ตั้งเหมืองแร่และโรงแต่งแร่เกิดการเจ็บป่วยและไม่ได้รับการเยียวยาดูแลสุขภาพจากผู้ประกอบการจึงเกิดการร้องเรียนและฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายซึ่งในบางกรณีไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้เพราะความไม่ชัดเจนของปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ได้รับผลกระทบ และต้องใช้เวลาในการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดประชาชนขึ้นกับสุขภาพของประชาชน
5	ทรัพยากรพลังงาน	ความต้องการใช้พลังงานของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามการขยายตัวของภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจสัดส่วนการใช้พลังงานถึงร้อยละ 75 ของการใช้พลังงานของประเทศ ในขณะที่ปริมาณสำรองพลังงานในประเทศกลับลดลง ทำให้มีการพึ่งพิงการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก คิดเป็นมูลค่าปีละ 1 ล้านล้านบาท ในขณะที่การเพิ่มขึ้นของการผลิตพลังงานภายในประเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นได้อย่างเพียงพอ หรือผลิตได้เพียงร้อยละ 50 ของความต้องการใช้พลังงานภายในประเทศเท่านั้น

6	ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	ผลของการจับสัตว์น้ำทะเลเป็นจำนวนมาก ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงลดลงอย่างรวดเร็ว และอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมทั้งปริมาณและชนิดของสัตว์น้ำเค็ม
7	ความหลากหลายทางชีวภาพ	ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคามอย่างรุนแรงที่สำคัญ คือ การทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของระบบนิเวศ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าและการเผาป่า การขุดหรือถมแหล่งน้ำธรรมชาติต่าง ๆ

ที่มา: ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง. แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559

จากสภาพสถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยที่ผ่านมาในรอบ 5 ปี (ดังตารางที่ 1) แสดงให้เห็นว่าทรัพยากรธรรมชาตินั้นกำลังถูกคุกคาม และเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวนั้นล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมวลมนุษยและช่วยรักษาระบบนิเวศของโลกให้เกิดความสมดุล ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ใส่ใจ และไม่เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งผลจากการกระทำดังกล่าวจะส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก ทั้งสัตว์ พืช และ “มนุษย์” ซึ่งยังคงพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยหลักในการช่วยสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ต้องสร้างการรับรู้เพื่อให้ประชาชนชนเกิดทัศนคติที่ดี และสร้างความเข้าใจเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว รวมทั้งต้องสร้างการเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งตัวกลางที่จะช่วยขับเคลื่อน และกำหนดทิศทางการมีส่วนร่วมในการความรับผิดชอบร่วมกันได้คือ “การสื่อสารข่าวสาร” การสื่อสารข่าวสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยโน้มน้าวจิตใจให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมบางสิ่งบางอย่าง เมื่อมนุษย์ได้รับ “ข่าวสาร” นั้นอย่างต่อเนื่อง อิทธิพลจากการสื่อสารดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นและช่วยปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบร่วมกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ส่งข่าวสารจึงควรมี “กลยุทธ์ในการสื่อสารข่าวสาร” อย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอน และการวางแผนอย่างเป็นระบบเพราะกลยุทธ์การสื่อสารข่าวสารจะเป็นตัวกำหนดนโยบายรวมทั้งรูปแบบในการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม สามารถทำให้ประชาชนในทุกระดับเกิดความเข้าใจตรงกัน และพร้อมที่จะกระทำหน้าที่ในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับรูปแบบของการพัฒนาภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำกัด หากปราศจากกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนไม่อาจรับรู้ได้เลยว่าสภาพปัญหาในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร รวมทั้งบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อสร้างองค์ความรู้และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหามลพิษ เกิดจากการที่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ยังขาดความรู้ และจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ได้รับการแก้ไข ในระยะเวลาอันจำกัดและรวดเร็ว ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญต่อกิจกรรมและโครงการที่เน้นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้อาศัยกลไกของการสื่อสารในการดำเนินงานเพื่อเร่งรัด และกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต และการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญของการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความรู้ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมีดังนี้ (บุษบา สุธีธร, 2554)

1. การสื่อสารจะช่วยเผยแพร่ข้อมูลความรู้ ความเป็นจริง การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เป็นความจริงแก่ประชาชน จะเป็นการแก้ไขพฤติกรรมของประชาชนบางกลุ่มที่ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมได้ ยกตัวอย่างเช่น การให้ข้อมูลแก่ประชาชนในเรื่องปริมาณขยะจากโคมไฟที่ไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดโรคร้ายต่อสิ่งมีชีวิต ทำให้โลกร้อนขึ้น ส่งผลเสียต่อความสมดุลของระบบนิเวศ ทั้งนี้จะเห็นว่าจากการที่หลายหน่วยงานได้ออกมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิษภัยของโคมไฟแล้ว ทำให้ปัจจุบันประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้โคมไฟมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมลดการใช้โคมไฟของประชาชนด้วย

2. การสื่อสารข่าวสารจะช่วยให้เกิดการพัฒนา แนวคิด และค่านิยมที่ถูกต้อง การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน นอกจากจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว ยังสามารถก่อให้เกิดแนวคิดและค่านิยมใหม่ๆ ขึ้น กล่าวคือ การสื่อสารข่าวสารได้ช่วยสร้างค่านิยมที่ถูกต้องทางด้านสิ่งแวดล้อมที่กำลังประสบวิกฤตปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง อาทิ การทำลายทรัพยากรป่าไม้ในทวีปแอฟริกา ความแห้งแล้ง การเกิดปัญหามลพิษในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม ฉะนั้นการให้ข้อมูลและการเผยแพร่ปัญหาการทำลายป่าไม้ที่ผ่านมา การสื่อสารข่าวสารในข้อมูลดังกล่าวได้ช่วยชี้ให้เห็นว่า แนวคิดเดิมในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติจนเกินความจำเป็น ซึ่งจะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทำให้ทุกคนในสังคมตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และนำไปสู่การหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหา

3. การสื่อสารข่าวสารสร้างความตระหนักในความรับผิดชอบ เมื่อประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง จะทำให้มีผลต่อความคิดและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง รวมทั้งการให้ความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม

4. การสื่อสารข่าวสารสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อประชาชนเกิดความตระหนักในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบต่อทุกคนในสังคมที่จะต้องร่วมมือกัน ก็จะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สามารถดำรงรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การสื่อสารข่าวสาร

สุจิต ผลเจริญ (2553) ได้อธิบายว่า การสื่อสารข่าวสารหมายถึง การถ่ายทอดส่งข่าวสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ โดยผู้ส่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้รับมีการเปลี่ยนแปลงความคิด หรือพฤติกรรม

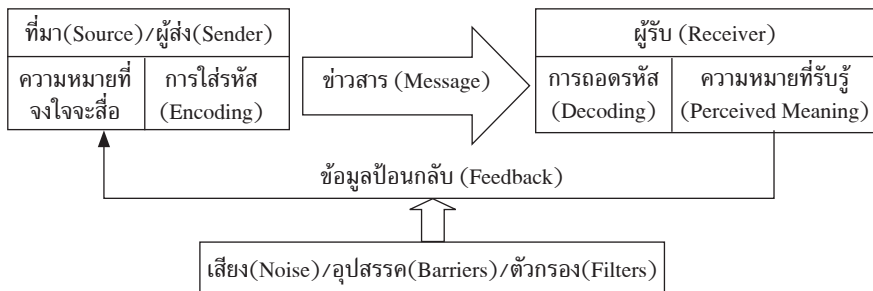
สุปรีดี สุวรรณบุรณ์ (2553) ได้อธิบายว่า การสื่อสารข่าวสาร มีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Communis หมายถึง ความเหมือนกันหรือร่วมกัน การสื่อสารข่าวสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด การแสดงหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารซึ่งอาจจะใช้กระบวนการสื่อสาร

ที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม หรือความจำเป็นของตนเองและคู่สื่อสารสาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิริยาตอบสนองต่อกัน บริบททางการสื่อสารที่เหมาะสมเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล

บรรณกิต บรรจง (2553) ได้อธิบายว่า การสื่อสารหมายถึง กระบวนการส่งข่าวสาร ข้อมูลจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิริยาตอบสนองกลับมา โดยคาดหวังให้เป็นไปตามที่ผู้ส่งต้องการ

จากคำนิยามของผู้เชี่ยวชาญข้างต้นสรุปได้ว่าการสื่อสาร (Communication) หมายถึง การที่ผู้ส่งสารส่งข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านช่องทางการสื่อสารรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ไปยังผู้รับข่าวสาร เพื่อวัตถุประสงค์บางประการตามที่ผู้ส่งข่าวสารต้องการ ซึ่งภายใต้กระบวนการสื่อสารดังกล่าว นั้น อาจมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นออกไป อันจะส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลว (breakdown) ของกระบวนการสื่อสารดังกล่าว

ช่องทางการสื่อสาร (Communication Channel)

แบบจำลองที่ 1: ช่องทางการสื่อสาร

ที่มา: สุจิต ผลเจริญ (2553)

ผู้ส่งสาร “กุญแจสำคัญ” ของกระบวนการสื่อสาร

ในแบบจำลองการสื่อสารของอริสโตเติล² (Aristotle) (1960) นั้นได้ให้ความสำคัญกับ “ผู้ส่งข่าวสาร” มากที่สุด เพราะในกระบวนการสื่อสารนั้น ผู้ส่งข่าวสาร

² แบบจำลองการสื่อสารของอริสโตเติล (Aristotle) ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร หรือ ผู้พูด (Speaker) สิ่งที่ถูกพูด (Speech) และ ผู้ฟัง (Audience)

คือผู้กำหนดปัจจัยอื่น ๆ (สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับข่าวสาร) ในกระบวนการว่า ผลของการสื่อสารนั้นจะออกมาเช่นไร ผู้ส่งสารจึงต้องเข้าใจในทุกปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการสื่อสาร เช่น ลักษณะของสื่อ พฤติกรรมของผู้รับข่าวสาร และอุปสรรคของการสื่อสาร เป็นต้น ศุภรศมีรัฐติกุลเจริญ (2540) ได้อธิบายลักษณะของผู้ส่งข่าวสารที่ดีเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมว่ามีลักษณะดังนี้

1) ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน กล่าวคือ ผู้ส่งข่าวสารต้องคอยติดตามสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลที่ได้รับเหล่านั้นมากำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน พร้อม ๆ กับการวิเคราะห์ และการพยากรณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2) การเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจดีในเนื้อหา และเรื่องราวที่ตนจะสื่อสาร ผู้ส่งข่าวสารต้องมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี รู้สาเหตุของการเกิดปัญหา และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขได้อย่างตรงประเด็น ซึ่งหากผู้ส่งข่าวสารมีความรู้ในเนื้อหา ด้านสิ่งแวดล้อมไม่ดีพอจำเป็นจะต้องปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภายนอก เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3) การเป็นผู้ที่มีความพยายามที่จะเข้าใจความสามารถ และความพร้อมในการรับข่าวสารของผู้ที่ตนจะสื่อสาร ผู้ส่งข่าวสารต้องทราบว่าเป็นผู้รับข่าวสารที่เป็นเป้าหมายที่แน่นอน และเป้าหมายเหล่านั้นมีพฤติกรรมในการรับข่าวสารเช่นไร เพื่อที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้รับข่าวสาร

4) การเป็นผู้รู้จักเลือกใช้วิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์และโอกาส

สื่อสารข่าวสารอย่างไรให้ “ผลของการสื่อสาร” ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

หน่วยงาน หรือองค์กรต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายก่อนว่าคือ “ใคร” และทำการวิเคราะห์ว่ากลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นมีพฤติกรรมในการเปิดรับ “ข่าวสาร” อย่างไร เพราะในสังคมปัจจุบันมีการสื่อสารผ่าน “สื่อ” หรือ “Media” ที่มากมายหลากหลายรูปแบบ ซึ่งสื่อแต่ละชนิดนั้นก็มีความแตกต่างกันออกไป จึงต้องเลือกสื่อที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่สุด

ตัวอย่างกลยุทธ์การสื่อสารของ บริษัท A-time Media จำกัด โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญคือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี โดยผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมต้องโพสต์คลิปหรือ

ข้อความแสดงวิธีการช่วยโลกผ่านทางแฟนเพจกรีนเวฟเพื่อรับบัตรเข้าชม กิจกรรมดังกล่าวจัดขึ้นที่สวนสวยกลางกรุง ณ อาคารบันเทิง สวนลุมพินี รูปแบบของกิจกรรมคือการแสดงคอนเสิร์ตของศิลปินในค่าย (Green Wave 106.5 AM) โชนรักษ์โลก บูธกิจกรรม สินค้า DIY ของไฮเทคเพื่อสิ่งแวดล้อม และบูธจากองค์กรเพื่อสิ่งแวดล้อม มาจัดแสดงให้ทุกคนได้รู้จักและสนุกกับวิธีการลดโลกร้อนในรูปแบบต่างๆ มากมาย

ภาพที่ 3: แสดงช่องทางการการสื่อสารของ บริษัท A-time Media จำกัด
ที่มา: บริษัท A-time Media จำกัด (วันที่สืบค้น 9 ตุลาคม 2555)

จากตัวอย่างการสื่อสารของ บริษัท A-time Media จำกัด จะเห็นได้ว่าบริษัทได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักคือ “กลุ่มวัยรุ่น” และเลือกที่จะทำการสื่อสารโดยผ่าน “สื่อข่าวสมัยใหม่” (new media) และ “การจัดกิจกรรมพิเศษ” (special event) ด้วยลักษณะเฉพาะของสื่อทั้ง 2 ชนิดที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก รูปแบบของสื่อและกิจกรรมต่างๆ ล้วนเป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยมีแก่นเรื่องสำคัญคือ “วิธีการช่วยลดโลกร้อน”

ตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา สื่อข่าวสมัยใหม่ประเภทเครือข่ายชุมชนโลกเสมือนออนไลน์ (social network) ทั้งเครือข่ายผ่าน Blog, Hi5, Facebook, Twitter เป็นต้น เข้ามามีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น หลายครั้งที่เครือข่ายโลกเสมือนเหล่านี้กลายเป็นพลังเล็ก ๆ ในการขับเคลื่อนมวลชน ไม่น้อยไปกว่าสื่อกระแสหลักอย่างโทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ แสดงให้เห็นว่าสื่อ ภาคธุรกิจ และสาธารณชนต่างให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (ปรีชา เร่งสมบุญสุข, 2552-2553: 2-9)

การออกแบบข้อความ (Message Design)

ข้อความ (Message) เป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงผู้ส่งข่าวสารและผู้รับข่าวสารให้ติดต่อกันได้ข่าวสารที่ดีต้องสามารถสร้างแรงจูงใจต่อผู้รับข้อความได้ตรงกับความต้องการของผู้ส่ง เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้ผู้รับข้อความเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือพฤติกรรมบางสิ่งบางอย่างที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ก่อนการส่งข้อความนั้นจึงต้องมี “การออกแบบข้อความ” ความสำคัญของการออกแบบดังกล่าวอยู่ที่ “ความสามารถในการนำเสนอได้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร” กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ (2553) ได้อธิบายเรื่องการออกแบบข้อความที่ดีประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. จัดกระทำเนื้อหาที่จะนำเสนอให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถรับรู้ได้ เข้าใจได้อย่างชัดเจน และนำเสนอให้ครอบคลุมรอบด้าน
2. ให้ความสำคัญกับหลักการและกระบวนการใช้สื่อ การผลิตสื่อ การออกแบบสื่อที่เป็นภาพ กราฟิก ตัวอักษร สี รวมทั้งเสียงที่ใช้ ทั้งที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของส่วนประกอบที่นำเสนอในสื่อแต่ละประเภทและแต่ละชนิด
3. การอธิบายและขยายความในเรื่องที่ยากต่อการเข้าใจให้เป็นเรื่องที่ง่ายต่อการเข้าใจ รวมทั้งการสร้างให้เกิดความสมดุล ถูกต้อง กับสาระที่มีความซับซ้อนหรือยากต่อการเข้าใจ กับ สาระที่ไม่ซับซ้อนหรือง่ายต่อความเข้าใจ

“ผู้รับข่าวสาร” กลุ่มเป้าหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

บทสรุปของการสื่อสารข่าวสารเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมคือ ให้ผู้รับข่าวสารกลุ่มเป้าหมายเกิดทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระยะยาว ก่อนจะทำการส่งข่าวสารนั้น ผู้ส่งข่าวสารจึงต้องทำการ “วิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร” ที่มีลักษณะแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน แต่ก็สามารถประเมินโดยภาพรวมได้ว่า มีตัวแปรใดบ้างที่จะส่งผลต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของผู้รับข่าวสาร การวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร จะทำให้ผู้ส่งข่าวสารวางแผนการสื่อสารข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ และเกิดการยอมรับมากยิ่งขึ้น กาญจนา แก้วเทพ (2541: 178-189) ได้อธิบายว่าแบบการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสารนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การกระจายสภาพภูมิศาสตร์ของประชากร (Demo-graphic aspect)
2. ด้านจิตวิทยา (Psychological aspect)
3. ใช้เกณฑ์เรื่องการแสวงหาข่าวสารของผู้รับสาร (Information Acquisition)

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2541: 178-189) ได้อธิบายอีกว่า ในการวิจัยสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ประเภทของผู้รับข่าวสารที่นำมาวิเคราะห์คือ “ลักษณะเกณฑ์ของประชากร” และที่นิยมนำมาใช้มีอยู่ 4 ตัวแปร คือ อายุ การศึกษา รายได้ และลักษณะอาชีพ “อายุ” ตัวแปรเรื่องอายุนั้นค่อนข้างมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะอายุเป็นตัวกำหนดแบบแผนความคิด ที่ถูกถ่ายทอดจากประสบการณ์ และภูมิหลังของบุคคลนั้น ๆ ทำให้เราทราบว่าเขาเป็นคนรุ่นไหน และสามารถพยากรณ์เบื้องต้นได้ว่าเขาเหมาะกับช่องทางการสื่อสารรูปแบบใด การที่เราสามารถใช้อายุเป็นตัวแปรหนึ่งในการจำแนกผู้รับข่าวสาร อันเนื่องมาจากความคิดที่ว่า คนที่มีช่วงอายุใกล้เคียงกัน มักจะมีประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร อ้วนคำ (2544: หน้า) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ ที่มีอายุต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

“การศึกษา” ตัวแปรด้านการศึกษานั้นจะแบ่งเป็น 2 แบบ คือ 1) ระดับของการศึกษาที่ได้รับ และ 2) ประเภทของสาขาที่เรียน ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมในการรับข้อมูลข่าวสาร เช่น คนที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมักจะอ่านหนังสือพิมพ์เชิงข่าวสารทั่วไป ในขณะที่คนที่สำเร็จการศึกษาในระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปมักอ่านหนังสือพิมพ์เชิงวิเคราะห์ ในขณะที่ประเภทของสาขาที่เรียนก็มีผลในเชิงจิตวิทยาเช่นกัน เช่น คนที่สำเร็จการศึกษาด้านแพทยศาสตร์มักให้ความสำคัญกับสุขภาพ คนที่สำเร็จการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ ส่วนมากให้ความสำคัญกับการสื่อสาร และคนที่สำเร็จการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา จะให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

“รายได้” ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการเปิดรับสื่อ นั้นจะมีข้อค้นพบว่า เมื่อคนมีรายได้สูงขึ้น จะมีการเลือกใช้สื่อหลายประเภทมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการใช้สื่อประเภทต่างๆ ในสังคม จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทำให้

ผู้มีรายได้สูงย่อมมีอำนาจในการเข้าถึงสื่อที่สูงกว่า เช่น คนที่มีรายได้น้อยส่วนมากเปิดรับสื่อทางโทรทัศน์ชมรายการต่าง ๆ ผ่านทางฟรีทีวี ในขณะที่คนที่มีรายได้สูงอาจติดตั้งจานดาวเทียม เพื่อรับชมรายการต่าง ๆ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีรายการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหลายรายการที่ถ่ายทอดผ่านทางช่องดาวเทียม เช่น เนชั่นแนล จีโอกราฟิก (National Geographic) เป็นต้น

“อาชีพ” ในการศึกษาตัวแปรด้านอาชีพนั้น Mitchell (1993) ได้อธิบายว่า ลักษณะพิเศษของการศึกษาตัวแปรเรื่องอาชีพมีข้อที่น่าสนใจคือ อาชีพของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะทางจิตวิทยาของผู้ประกอบอาชีพนั้น (Professional Predisposition) ตัวอย่างเช่น นักสื่อสารมวลชน ต้องมีลักษณะกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น ครู/อาจารย์จะค่อนข้างเจ้าระเบียบ มีวินัย นักบัญชีต้องรอบคอบ ชอบตรวจสอบ หรือ ทัศนคติความต้องซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพลิน ศศิธรณกรแก้ว (2546) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า อาชีพที่ต่างกันส่งผลต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ในการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ และการสื่อสารนั้น ต้องทำความเข้าใจในลักษณะของวิธีการประกอบกิจการของแต่ละอาชีพอย่างละเอียด เพื่ออธิบายความสัมพันธ์นั้น เช่น แม่บ้านส่วนใหญ่จะเปิดรับข่าวสารผ่านทางโทรทัศน์ขณะทำงานบ้าน ในขณะที่พนักงานบริษัทอาจจะเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

“กลยุทธ์การสร้างสรรค์สื่อ” เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับแนวคิดการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้และความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ช่วยอธิบายให้เห็นถึงหน้าที่และความสำคัญของการสื่อสารที่จะช่วยในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และหากพิจารณาปัจจัยที่เป็นตัวแปรของการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายนั้นจะพบปัจจัยที่มีความสำคัญอยู่ 4 ปัจจัยคือ ผู้สื่อสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร (สื่อ) และผู้รับสาร ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ได้ 3 ลักษณะคือ การสื่อสารสารเชิงตั้งรับ (defent) การสื่อสารสารเชิงรุก (action) และการสื่อสารสารเชิงยุทธ (strategic)

1) การสื่อสารข่าวสารเชิงตั้งรับ (defent) เป็นการสื่อสารที่มุ่งให้องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหา สถานการณ์ปัจจุบัน และทางออกของปัญหาเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และพร้อมนำไปปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง ด้วยกลยุทธ์ในขั้นนี้ผู้สื่อสารข่าวสารต้อง “หาข้อมูลในเชิงลึกอย่างเป็นระบบ” และ “เตรียมข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำคัญ” กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จนสามารถถ่ายทอดออกมาเป็น “ร่างแผนกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน” ซึ่งแผนที่มีประสิทธิภาพดังกล่าวเป็นการเตรียมรับมือ และป้องกันจากสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทำให้ทราบถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการ และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ในเบื้องต้น

สาระสำคัญของการสื่อสารข่าวสารเชิงตั้งรับคือ “การจัดทำข้อมูลสำคัญอย่างเป็นระบบ” หมายความว่า การมีข้อมูลที่มีความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ซึ่งข้อมูลดังกล่าวต้องถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบคือ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ถูกต้อง และมีความรวดเร็ว ยกตัวอย่างเช่น เว็บไซต์ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่มีการจัดสาระสำคัญของสิ่งแวดล้อมไว้เป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น และเข้าถึงแหล่งข้อมูล ได้แก่ เกี่ยวกับหน่วยงาน สถานการณ์สิ่งแวดล้อมปัจจุบัน สื่อ เอกสารเผยแพร่ ข่าวสาร / กิจกรรม พระราชกรณียกิจด้านสิ่งแวดล้อม เครือข่ายสิ่งแวดล้อม กระดานสนทนา โครงการและงานวิจัย เป็นต้น ผู้ที่สนใจสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารตามที่เจ้าของเว็บไซต์ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งหากผู้สนใจยังไม่เข้าใจ หรือมีประเด็นข้อสงสัย ก็สามารถแจ้งไว้ที่กระดานสนทนา และเจ้าของเว็บไซต์จะทำการตอบกลับไปภายหลัง

2) การสื่อสารข่าวสารเชิงรุก (action) ในขั้นตอนนี้เป็นการสื่อสารที่มุ่งให้เกิดผลในทันทีทันใด ผู้สื่อสารข่าวสารต้องการทราบผลของการสื่อสารข่าวสาร (Feedback) โดยนำข้อมูลในเชิงรับที่ได้จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบเข้าปฏิบัติการขั้นตอนนี้ผู้สื่อสารข่าวสารต้องทำการวิเคราะห์ ผู้รับข่าวสาร และสถานการณ์ปัจจุบันไปพร้อมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่ หรือทำให้ผู้รับข่าวสารเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารข่าวสาร การสื่อสารข่าวสารเชิงรุกที่ทำให้ผู้รับสารเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การรายงานสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมผ่านทางสื่อโทรทัศน์ แล้วให้ผู้ชมทางบ้านร่วมกันส่งข้อความ (SMS) ที่สามารถช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยใช้ซองรางวัลเป็นแรงจูงใจ เป็นต้น ส่วนการสื่อสารข่าวสารเชิงรุกที่ผู้สื่อสารเข้าไปมีส่วนร่วมและสร้างบทบาทกับผู้รับข่าวสารเป้าหมาย เช่น การจัดกิจกรรมพิเศษ (special event) ยังพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และเชิญชวนให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามาร่วมสนุกกับ

กิจกรรมพิเศษดังกล่าวที่ได้จัดขึ้น ด้วยการนำของรางวัล ศิลปิน ดารา หรือผู้นำทางความคิดมาช่วยในการสร้างแรงจูงใจให้เข้าร่วมงาน เป็นต้น

3) การสื่อสารเชิงยุทธวิธี (strategic) เป็นการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ภายใต้สถานการณ์ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กระบวนการสื่อสารในขั้นนี้จะก่อให้เกิด “การสื่อสารที่ช่วยพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส” นักสื่อสารในขั้นนี้ต้องมีลักษณะของ “นักคิดเชิงกลยุทธ์” (strategic thinker) คือสามารถมองปัจจุบัน และวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการคาดคะเนและทำนายผลที่สามารถนำไปต่อยอดในอนาคตได้อย่างดีเยี่ยม สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ว่า ผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นสามารถทำประโยชน์ภายใต้สถานการณ์อันเลวร้ายนั้นได้อย่างไร เช่น จากสภาพปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรพลังงานประเภทน้ำมัน ที่คาดการณ์กันว่าจะหมดไปจากโลกภายในอีก 20 ปีข้างหน้า การสื่อสารผ่านทางสื่อมวลชนทั่วโลกทำให้ประชาชนต่างหันมาให้ความสำคัญกับทรัพยากรประเภทน้ำมันกันมากขึ้น นักคิดเชิงสร้างสรรค์ได้สร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อรองรับต่อสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่ รถยนต์ประหยัดน้ำมัน (Eco car) ดีเซลชีวภาพ (Biodiesel) ที่ผลิตจากแหล่งทรัพยากรหมุนเวียน เป็นต้น ซึ่งหากไม่มีการสื่อสารดังกล่าว ก็จะไม่เกิดนวัตกรรมดังที่ได้ยกตัวอย่าง การสื่อสารนั้นทำให้นักคิดเชิงสร้างสรรค์ต่างให้ความสำคัญและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต จนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อแก้ไขปัญหานั้นต่อไป

สรุป

การสื่อสารเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารความรู้ในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว โดยผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความตระหนักในปัญหาและความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดและกำหนดทิศทางเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการสื่อสารดังกล่าวต้องมามีลักษณะของการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ 1) การสื่อสารเชิงตั้งรับ (defent) เป็นการสื่อสารที่มุ่งให้องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และพร้อมนำไปปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง 2) การสื่อสารเชิงรุก (action) เป็นการสื่อสารที่มุ่งให้เกิดผลในทันทีทันใด โดยนำข้อมูลในเชิงรับที่ได้จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบเข้าปฏิบัติการในพื้นที่ และ 3) การสื่อสารเชิงยุทธวิธี (strategic) ผู้สื่อสารต้องสามารถมองปัจจุบันและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการคาดคะเนและทำนายผลที่สามารถนำไปต่อยอดในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. **แบบการวิเคราะห์ผู้รับสาร**. <http://coursewares.mju.ac.th:81/e-learning47/section2/ca520/5.htm> 1 พฤศจิกายน 2555
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. “การออกแบบสาร (Message Design) เพื่อการนำเสนอ.” **หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ** (14 มิถุนายน 2553)
- Aristotle. **แบบจำลองการสื่อสารของอริสโตเติล**. http://theory-comm-k.exteen.com/20090613/entry_15 กุมภาพันธ์ 2556.
- เจ้เขียว. **สื่อสารสร้างสรรค์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน**. <http://www.green.in.th/node/1610>. 7 ตุลาคม 2555.
- บรรณกิต บรรจง. **ความหมายและองค์ประกอบของการสื่อสาร**. <http://onzonde.multiply.com/journal/item/91/91?&showinterstitial=1&u=%2Fjournal%2Fitem>. 5 ตุลาคม 2555.
- บุษบา สุธีธร. 2554. เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสารกับการพัฒนา หน่วยที่ 1-8. (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชกิจจานุเบกษา. “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559” (2555, 20 กุมภาพันธ์). เล่ม 129 ตอนพิเศษ 37 ง. หน้า 3.
- ไพลิน ศศิธนากรแก้ว. 2546. “การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ **ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร**.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระชัย เตะตะนาม. 2553. “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน : กรณีศึกษา การอนุรักษ์ป่าชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริพร อ้วนคำ. 2544. “การเปิดรับข่าวสาร **ความรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ**.” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภรศม์ จิตกุลเจริญ. 2540. **ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 (ปรับปรุงใหม่) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง**
- สุจิต ผลเจริญ. “อิทธิพลของการสื่อสารการตลาดแบบปากต่อปาก.” 45,3 (2553) : 32-35.
- สุปรีย์ สุวรรณบุรณ์. **ความหมายของการสื่อสาร**. <http://www.ipesp.ac.th/learning/thai/Manipulator.html>. 5 ตุลาคม 2555.
- News24.com. **กรีนเวฟหน้าบาน รวมพลคนรักโลก แสดงพลังเพื่อสิ่งแวดล้อม** <http://www.news24.com/ent/2012-04-26/07b5e1964cd489405cc30787582cc353/>. 6 ตุลาคม 2555.
- Mitchell. **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. <http://coursewares.mju.ac.th:81/e-learning47/section2/ca520/5.htm> 15 กุมภาพันธ์ 2556.